

به نام خدا

جنگلین سبز اکرس

مجموعه

مؤلف:

نعمت خدایاری

انتشارات طاقستان
۱۳۹۱ هـ ش

خدایاری، نعمت، ۱۳۳۵-.

نگین سبز زاگرس (گهواره) / تألیف: نعمت خدایاری؛ مقدمه و ویرایش همت علی اکرادی.-

کرمانشاه: طاق بستان، ۱۳۹۱.

۷۸۸ ص: عکس: جدول فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۲۲۴-۹

کتابنامه نماید

۱- کرمانشاهان تاریخ ۲- گهواره تاریخ الف. علی اکرادی، همت، مقدمه نویس

ب. عنوان

۹۵۵/۴۴

DSR ۲۰۴۷

عنوان: نگین سبز زاگرس

(گهواره)

نویسنده: نعمت خدایاری

مقدمه و ویرایش: همت علی اکرادی

ناشر: طاق بستان

حروف نگار: سارا سادات جابری

عکاس: احمد فجاد

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۱- کرمانشاه

شمارگان: ۱۰۰۰

قطع: وزیری، ۷۸۸ ص

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۲۲۴-۹

قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

انتشارات طاق بستان

کرمانشاه: خیابان آیت اله کاشانی (دبیر اعظم) روبروی هتل بیستون

تلفن: ۰۸۳۱۷۲۹۱۷۳۲ فاکس: ۷۲۷۱۶۴۳

Email: Taghbostan-book@yahoo.com

ف	پیش گفتار	۱
ق	مقدمه	۱
۱	بخش اول جغرافیای تاریخی و طبیعی	۱
۵	فصل اول: شناخت بخش گهواره	۵
۵	موقعیت جغرافیایی - حدود و وسعت	۵
۵	پیشینه تاریخی گوران	۵
۱۱	وجه تسمیه گوران	۱۱
۱۲	روند شکل گیری شهر و شهرسازی در گهواره	۱۲
۱۴	وجه تسمیه گهواره	۱۴
۱۸	فصل دوم: زمین شناسی، آب و هوا و کوهها	۱۸
۱۸	زمین شناسی	۱۸
۱۸	آب و هوا	۱۸
۱۹	ناهمواری ها و کوهها	۱۹
۲۷	دشت ها	۲۷
۲۸	گردنه ها	۲۸
۳۰	دره ها و تپه ها، در شهر گهواره	۳۰
۳۴	فصل سوم: آب های گهواره	۳۴
۳۴	آب های زیرزمینی	۳۴
۳۵	آب های جاری	۳۵
۳۹	سراب ها	۳۹
۴۰	سدهای در دست مطالعه و اجرا	۴۰
۴۱	چشمه های آب در شهر گهواره	۴۱
۴۴	سیستم آبیاری و نهرها، در مرکز بخش گهواره	۴۴

۴۷	میر آب‌ها
۵۰	فصل چهارم: منابع طبیعی
۵۰	۱- پوشش گیاهی
۵۰	۱-۱- جنگلها
۵۱	۱-۲- مراتع
۵۲	۱-۳- گاهان طبیعی
۵۴	۲- زندگی جانوری
۵۴	۱-۱- خوندگان
۵۴	۲-۲- پرندگان
۵۴	۲-۳- پستانداران
۵۴	۱-۲-۳- خوندگان
۵۵	۲-۲-۳- گوشتخواران
۵۵	۳-۲-۳- حشره خواران
۵۶	۴- ماهیها و آبزیان
۵۷	مناطق گردشگری
۵۹	بخش دوم: گوران در ادوار تاریخی
۶۰	فصل اول: گوران از دوره‌ی مادها تا صفویه
۶۰	۱- دوره‌ی مادها
۶۲	۲- دوره‌ی هخامنشیان
۶۳	۳- دوره‌ی مقدونی‌ها
۶۴	۴- دوره‌ی سلوکیان
۶۵	۵- دوره‌ی اشکانیان
۶۶	۶- دوره‌ی ساسانیان
۷۱	۷- ظهور اسلام
۷۴	۸- دوره‌ی صفاریان
۷۵	۹- دوره‌ی زیاریان
۷۶	۱۰- دوره‌ی آل بویه

۷۷	۱۱- دوره‌ی حسنویه گرد
۸۰	۱۲- دوره‌ی بنوعناز
۸۱	۱۳- دوره‌ی سلجوقیان
۸۲	۱۴- دوره‌ی خوارزمشاهیان
۸۳	۱۵- دوره‌ی مغولان
۸۴	۱۶- دوره‌ی تیموریان
۸۸	۱۷- دوره‌ی قراقویونلوها
۸۸	۱۸- دوره‌ی آق قویونلوها
۹۰	فصل دوم: گوران، در دوره‌ی صفویه
۹۰	۱- تشکیل حکومت صفویه
۹۰	۲- حکومت امرای گلباغی
۹۴	۳- حکومت امرای درتنگ
۹۶	۴- سلسله‌ی پاشاها
۹۷	۵- لشکرکشی ازون احمد پاشا
۹۸	۶- خاندان میر خسرو
۹۹	۷- قلعه زنجیر
۱۰۶	فصل سوم: گوران در دوره‌های افشاریه و زندیه
۱۰۶	۱- ظهور نادر/ تشکیل سلسله‌ی افشاریه
۱۰۷	۲- لشکرکشی نادر به بغداد و ذهاب، تشکیل سرزمین و ایل گوران قلعه زنجیری و کردی
۱۰۹	۳- حاکمان گوران قلعه زنجیری
۱۱۰	۴- حکمرانی احمد بیگ گوران قلعه زنجیری
۱۱۱	۵- حکمرانی محمدبیگ گوران قلعه زنجیری
۱۱۲	۶- حکمرانی ملک یاسم خان گوران قلعه زنجیری
۱۱۳	۷- تشکیل حکومت زندیه، کوچ عده‌ای از گوران‌ها به شیراز، ورود خاندانهای صنعتگر به گوران
۱۱۳	۸- حکمرانی سیف‌ا... خان گوران قلعه زنجیری
۱۱۴	فصل چهارم: گوران در دوره‌ی قاجاریه
۱۱۴	استقرار قاجارها/ بازگشت عده‌ای از گوران‌ها از شیراز

- انتصاب محمدعلی میرزا دولت شاه به حکومت کرمانشاهان و آموزش نظامی گوران‌های سپاه وی
توسط هیئت فرانسوی ۱۱۴
- حکومت سلیمان خان گوران قلعه زنجیری بر گوران و ذهاب ۱۱۵
- ورود هیئت مستشاران انگلیسی و تشکیل فوج گوران قلعه زنجیری ۱۱۶
- نابینا شدن سلیمان خان گوران بدستور محمدحسین میرزا حشمت الدوله ۱۱۷
- حُکمرانی موقت اسماعیل خان اول سرهنگ فوج گوران قلعه زنجیری ۱۱۹
- مرگ فتح‌علی شاه / آغاز حکومت محمد شاه و حُکمرانی بهرام میرزا / بازگشت دوباره سلیمان
خان به حکومت گوران ۱۱۹
- قتل و پایان کار سلیمان خان گوران قلعه زنجیری ۱۲۱
- حُکمرانی محمد ولی خان اول سرتیپ فوج گوران قلعه زنجیری ۱۲۳
- اعزام فوج گوران جهت فرور نشانیدن شورش بختیاری ۱۲۳
- شورش اهالی کرمانشاهان به یاری ایلات کلهر و گوران علیه بهرام میرزا و عزل حُکمران مذکور ۱۲۴
- قیام اهالی کردند و قتل حاجی شکری خان (صاحب اختیار) حُکمران کرمانشاهان ۱۲۵
- حکومت عبدالحسین خان جوانشیر بر کرمانشاهان و پشتیبانی محمد ولی خان سرتیپ گوران
قلعه زنجیری از وی ۱۳۰
- حُکومت مُجبعلی خان بر کرمانشاهان و قتل محمد ولی خان سرتیپ حُکمران گوران قلعه زنجیری ۱۳۲
- حُکومت مصطفی خان سرتیپ گوران قلعه زنجیری ۱۳۴
- اسارت تعدادی از سران و بزرگان گوران / کلهر / زنگنه و ... توسط مُجبعلی خان ماکویی و اعزام
به تهران ۱۳۵
- حکومت شهباز خان سرهنگ فوج گوران قلعه زنجیری ۱۳۶
- مرگ محمد شاه / قیام اهالی کرمانشاهان علیه مُجبعلی خان و اخراج او ۱۳۶
- عاقبت مُجبعلی خان ماکویی و نزدیکان او ۱۳۷
- حکومت اسدا... خان سرتیپ گوران قلعه زنجیری ۱۳۸
- جنگ هرات و شرکت فوج‌های نظامی و عشایری کرمانشاهان ۱۳۹
- ظهور تیمور بانیاران در زمان حُکمرانی اسدا... خان سرتیپ گوران ۱۴۱
- پیوستن طوایف سنجابی به ایل گوران قلعه زنجیری ۱۴۱
- قتل اسدا... خان سرتیپ گوران قلعه زنجیری ۱۴۵

۱۴۶.....	حُکمرانی علیمراد خان سرتیپ گوران قلعه زنجیری.....
۱۴۸.....	حکومت حسین خان سرتیپ سردار معظم گوران.....
۱۵۲.....	سجایای اخلاقی حسین خان سرتیپ سردار معظم گوران.....
۱۵۲.....	واگذاری بناهای جوانمیر همانند در قصرشیرین به حسین خان سرتیپ سردار معظم گوران.....
۱۵۳.....	مرگ نا به هنگام محمد ولی خان دوم میرپنج گوران قلعه زنجیری.....
۱۵۵.....	ماجرای حسین رنوف بیگ عثمانی.....
۱۶۳.....	جنگ جهانی اول.....
۱۶۴.....	غرب ایران در جنگ بین الملل اول.....
۱۶۷.....	حمله روس‌ها به گهواره و توت شامی.....
۱۶۷.....	تلفات روس‌های تزاری از ایلات گوران و سنجابی.....
۱۶۹.....	اسارت، تبعید و مرگ حسین خان سرتیپ سردار معظم گوران.....
۱۷۰.....	فرزندان سردار معظم گوران.....
۱۷۲.....	حُکمرانی غلامعلی خان یاسمی سالار منصور گوران قلعه زنجیری.....
۱۷۵.....	اسماعیل خان یاسمی سالار اقبال نایب الحکومه‌ی گوران.....
۱۷۵.....	رضاقلی خان یاسمی مسعود سلطان نایب الحکومه‌ی گوران.....
۱۸۲.....	فصل پنجم: گوران در دوره‌ی پهلوی
۱۸۲.....	استقرار رضا خان پهلوی/ اسارت و تبعید سران عشایر.....
۱۸۴.....	جنگ جهانی دوم.....
۱۸۵.....	حُکمرانی پاشاخان یاسمی.....
۱۸۷.....	پایان حکومت خاندان میرخسرو بر گوران.....
۱۸۸.....	اصلاحات ارضی.....
۱۹۰.....	قربانیان رودخانه‌ی زمکان.....
۱۹۲.....	شرکت گوران‌ها در جنگ ایران و عراق (۱۳۵۳-۱۳۴۸ه‌ش).....
۱۹۴.....	یهودی‌ها در شهر گهواره.....
۱۹۸.....	کولی‌ها در شهر گهواره.....
۲۰۰.....	مهاجران از شهر گهواره به کرمانشاه و توابع.....
۲۰۲.....	اخبار و وقایع محلی گوران (۱۳۵۷-۱۳۰۰ه‌ش).....

۲۲۰	فصل ششم: گوران- در دوران انقلاب و حکومت جمهوری اسلامی
۲۲۰	دوران انقلاب اسلامی
۲۲۱	تحركات عوامل ضد انقلاب
۲۲۳	نقش گوران در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (۱۳۶۷-۱۳۵۹ هـ.ش)
۲۲۴	سقوط بالگرد رئیس جمهور وقت ایران و همراهان در گوران
۲۲۵	مهاجرت‌های بعد از انقلاب
۲۲۶	دوران سازندگی در گوران
۲۲۷	بخش سوم: ایل گوران
۲۲۸	فصل اول: روند تاریخی ایل گوران
۲۲۸	زیستگاه و پیشینه‌ی کُردان گوران بزرگ
۲۳۲	سیر تاریخی کُردان گوران بزرگ
۲۳۵	ایل گوران قلعه زنجیری
۲۳۶	زیستگاه گوران قلعه زنجیری
۲۳۷	طوایف و تیره‌های ایل گوران قلعه زنجیری
۲۳۸	طایفه‌ی گهواره گوران
۲۴۱	طوایف قلخانی گوران
۲۴۳	طایفه‌ی تفنگچی گوران
۲۴۶	طایفه‌ی نیریژی جاف گوران
۲۴۸	طایفه‌ی گل انجیر گوران
۲۴۹	طایفه‌ی طایشه‌ای جاف گوران
۲۵۰	طایفه‌ی قادر میروسی جاف گوران
۲۵۲	طایفه‌ی بیویانی جاف گوران
۲۵۳	طایفه‌ی حیدری گوران
۲۵۳	طایفه‌ی شبانکاره‌ی گوران
۲۵۴	صورت نفوس ایل گوران قلعه زنجیری
۲۵۶	عشایر فعلی گوران

۲۶۳	بخش چهارم: شاخصهای اجتماعی
۲۶۴	فصل اول: دین - نژاد - زبان - جمعیت
۲۶۴	دین
۲۶۴	نژاد
۲۶۶	زبان
۲۶۹	جمعیت
۲۷۲	فصل دوم: ویژگیهای قومی (فرهنگ عامه)
۲۷۲	اخلاق و عادات
۲۷۲	عید نوروز
۲۷۵	تولد نوزاد
۲۷۷	خواستگاری
۲۷۹	لباس مردان گوران در گذشته
۲۸۱	لباس زنان گوران در گذشته
۲۸۲	زیور آلات
۲۸۳	نظرگاه‌ها
۲۸۳	سادات و کاک‌ها (خادمان یارستان)
۲۸۴	مزارستان‌ها
۲۸۶	سنگ قبور مزارستان‌ها
۲۸۹	موسیقی محلی
۲۹۶	ساز تنبور
۳۰۱	سال، ماه و فصول در میان مردم یارستان
۳۰۳	بازی‌های محلی و ورزش‌های سنتی
۳۰۵	غذاهای محلی
۳۰۷	نان‌های محلی
۳۰۹	بخش پنجم: مشاهیر، نویسندگان و ...
۳۱۰	فصل اول: مشاهیر و علما
۳۱۰	الف) - مسندنشینان خاندان سادات حیدری گوران

۳۲۳	 (ب) - علما محضر دار
۳۲۸	 فصل دوم: مفاخر علمی و شاعران فارسی زبان
۳۲۸	 مفاخر علمی
۳۶۱	 شاعران
۳۶۴	 فصل سوم: شاعران کُرد زبان و روایتگران شاهنامه
۳۷۶	 شاعران کُرد زبان
۳۷۷	 روایتگران شاهنامه
۳۸۴	 فصل چهارم: تنبور نوازان
۴۰۲	 فصل پنجم: خم شنویسان / نقاشان / خبرنگاران / عکاسان / فیلم برداران
۴۰۲	 الف) - خم شنویسان
۴۰۶	 ب) - نقاشان
۴۰۸	 ج) - خبرنگاران
۴۰۹	 د) - عکاسان و فیلم برداران
	 فصل ششم: پیشکوتان، قهرمانان ورزشی / نوادگان حاکمان گوران / نمایندگان مجلس / بزرگان
۴۱۴	 خاندانها و معتمدان شهر گهواره
۴۱۴	 الف) - پیشکوتان و قهرمانان ورزشی
۴۱۹	 ب) - نوادگان حاکمان گوران
۴۲۸	 ج) - نمایندگان مجلس
۴۳۰	 د) - بزرگان خاندانها و معتمدان شهر گهواره در یکصد سال اخیر
۴۳۵	 بخش ششم: معماری و ابنیه
۴۳۶	 معماران در گذشته و حال
۴۳۸	 قلعه‌ها
۴۴۳	 حمام‌ها
۴۴۶	 مسجد امام علی (ع)
۴۴۷	 تکایا
۴۵۳	 محلات شهر

۴۶۱	بخش هفتم: اقتصاد
۴۶۲	فصل اول: کشاورزی و دامداری
۴۶۲	کشاورزی
۴۶۳	باغداری
۴۷۰	توتونکاری
۴۷۲	برنج کاری
۴۷۳	چغندر کاری
۴۷۴	دامداری
۴۷۶	فصل دوم: صنایع و معادن، بازرگانی، حمل و نقل و راه‌ها
۴۷۶	صنایع
۴۷۶	آسیاب‌های قدیمی
۴۷۸	آسیاب‌های صنعتی
۴۷۹	صنایع دستی
۴۸۸	معادن
۴۸۹	ذغال سنگ
۴۹۰	بازرگانی
۴۹۰	بازار قدیم
۴۹۹	بازار جدید
۵۰۰	حمل و نقل و راه‌های بخش گهواره
۵۰۰	وسیله‌ی نقلیه‌ی بارکش
۵۰۱	وسیله‌ی نقلیه‌ی سواری
۵۰۳	ماشین آلات کشاورزی
۵۰۳	پایانه‌ها (ترمینال‌ها)
۵۰۵	راههای ارتباطی
۵۱۳	بخش هشتم: فرهنگ و معارف
۵۱۴	فصل اول: مکتب خانه/ پیکار با بیسوادی/ نهضت سوادآموزی
۵۱۴	آموزش و پرورش در بخش گهواره

۵۱۴	 مکتب خانه‌ها در شهر گهواره
۵۱۶	 مکتب داران در شهر گهواره
۵۱۷	 ملأها و میرزاهای شهر گهواره
۵۱۸	 ملأها و میرزاهای روستاهای تابع بخش گهواره
۵۱۹	 پیکار با بیسوادی
۵۲۰	 نهضت سوادآموزی
۵۲۲	فصل دوم: اخبار و وقایع آموزش و پرورش بخش گهواره (۱۳۵۷-۱۳۹۹ هـ.ش)
۵۲۲	 آموزش و پرورش نوین و افتتاح مدارس جدید (۱۳۰۴-۱۳۹۹ هـ.ش)
۵۲۳	 تأسیس مدرسه‌ی اقبالیته‌ی شهر گهواره
۵۲۵	 بازگشایی و تغییر نام و مکان مدرسه‌ی اقبالیته
۵۲۸	 چگونگی راهیابی دختران به مدارس در گوران
۵۳۰	 خدمتگزاری که نقش مشاور و ناظم مدرسه داشت
۵۳۲	 ساختمان استیجاری مدرسه‌ی فاریابی برای پنجمین بار
۵۳۵	 احداث اولین ساختمان دولتی دبستان فاریابی شهر گهواره
۵۳۶	 برگزاری امتحانات نهایی کلاس‌های ششم ابتدایی در شهر گهواره
۵۳۷	 احداث دومین ساختمان مدرسه‌ی دولتی در شهر گهواره
۵۳۸	 اولین گروه از فرهنگیان بومی
	اسامی تعدادی از پرسنل اداری- دفتری و خدماتی آموزش و پرورش بخش گهواره از ۱۳۹۹
۵۴۱	 شمسی تاکنون
۵۴۳	 اسامی مدیران دبستان اقبالیته‌ی شهر گهواره از ۱۳۹۹ تا ۱۳۶۱ شمسی
۵۴۴	 اسامی عده‌ای از پرسنل مدرسه‌ی ابتدایی از ۱۳۹۹ شمسی تاکنون
۵۴۶	 اسامی عده‌ای از دانش‌آموزان بومی فارغ التحصیل مدرسه‌ی اقبالیته از ۱۳۱۰ تا ۱۳۴۲ شمسی
۵۴۷	 تأسیس اولین مدرسه‌ی راهنمایی ضمیمه‌ی مختلط در شهر گهواره
۵۴۸	 احداث اولین مدرسه راهنمایی مستقل
۵۵۰	فصل سوم: اخبار وقایع آموزش و پرورش بخش گهواره (۱۳۸۹-۱۳۵۷ هـ.ش)
۵۵۰	 تأسیس اولین مدرسه‌ی راهنمایی دخترانه شهر گهواره
۵۵۰	 تأسیس اولین دبیرستان پسرانه‌ی شهر گهواره
۵۵۱	 تأسیس اولین دبیرستان دخترانه‌ی شهر گهواره

۵۵۱	مدارس فعلی شهر گهواره
۵۵۲	تأسیس مدارس روستائی در بخش گهواره
۵۵۵	تأسیس نمایندگی و اداره‌ی آموزش و پرورش مستقل در بخش گهواره
۵۵۶	نمایندگان آموزش و پرورش بخش گهواره
۵۵۷	رؤسای آموزش و پرورش منطقه گهواره
۵۵۷	وضعیت فعلی مدارس بخش گهواره
۵۵۸	یادنامه
۵۶۱	جدول‌های آماری آموزش و پرورش بخش گهواره
۵۶۹	بخش نهم: تاریخچه‌ی ادارات دولتی، بخش خصوصی و مجامع
۵۷۰	تقسیمات کشوری و بخش‌داری
۵۷۶	خانه‌های انصاف
۵۷۷	انجمن‌های سابق
۵۷۸	شهرداری
۵۸۰	بانک‌ها
۵۸۲	شورای شهر
۵۸۳	جهاد کشاورزی
۵۸۴	آب و فاضلاب
۵۸۶	جهاد سازندگی
۵۸۶	کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره)
۵۸۷	منابع طبیعی
۵۸۸	مجتمع فرهنگی
۵۸۹	کتابخانه‌ی نور
۵۹۰	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۵۹۰	نمایندگی برق
۵۹۲	دامپزشکی
۵۹۲	فوریت‌های پزشکی
۵۹۲	پست
۵۹۳	مخابرات
۵۹۴	پوشش صدا و سیما
۵۹۴	نیروی انتظامی

۵۹۵	جایگاههای سوخت
۵۹۷	بهداشت و مراکز بهداشتی
۶۰۱	داروخانه
۶۰۲	دفترخانه‌ی اسناد رسمی ازدواج و طلاق
۶۰۳	دفترخانه‌ی اسناد رسمی معاملات (املاک)
۶۰۳	پلیس راه
۶۰۴	شورای حل اختلاف
۶۰۵	ثبت احوال
۶۰۵	تربیت بدنی
۶۰۷	عکاسی‌ها
۶۰۹	شرکت تعاونی مصرف فرهنگیان
۶۱۹	بخش دهم: دهستانها و روستاهای بخش گهواره
۶۲۰	فصل اول: دهستان مرکزی گوران و روستاهای تابعه
۶۲۰	دهستان گوران
۶۲۱	روستاها
۶۵۶	فصل دوم: دهستان قلخانی و روستاهای تابعه
۶۵۶	دهستان قلخانی
۶۵۷	روستاها
۶۸۵	بخش یازدهم: فهرست خاندان‌های ساکن گهواره، اسناد، منابع و سپاس
۶۸۶	فهرست خاندان‌ها
۶۸۹	اسناد
۷۵۰	منابع
۷۷۶	سپاس

اول دقت بر نام ایزدانا

پیشگفتار

بر این باور بوده و هستم که بی‌باری خداوند جهان آفرین، نقشی قابل تحسین، پدید نخواهد شد و هر تلاشی به بیهودگی می‌انجامد. بنابراین - همواره - چشم خواهش به آستان بی‌هماندش دارم و به پاس الطافش، شکرگزارم و درود می‌فرستم بر آخرین فرستاده‌اش و خاندان پاک آن حضرت.

علاقه‌ی هر کسی به سرزمین اجدادی‌اش، امری بدیهی است. بنده از روزگار دانش‌آموزی، با مطالعه‌ی تاریخ و جغرافیای وطن، چون جای خطه‌ی دیر پای گوران قلعه زنجیری (بخش گهواره فعلی) را خالی می‌یافتم، هر کجا نامه‌ی عاشقانه‌ای بود - در آن به دنبال عشق می‌گشتم (آن هم عشق وافر به دیار مورد نظر)، لذا پرسش‌هایی بر لب خاموشم، نقش می‌بست که غالباً بی‌پاسخ می‌ماند.

به قول قیصر امین پور : ((فرصت گذشت و حرفِ دلم نا تمام ماند)) بگذریم...

با وجود گرفتاری‌های شخصی و مشغله‌های کاری، حضرت باری، زمان و مکانی را فراهم ساخت تا پژوهش و کنکاش‌های بی‌وقفه‌ی بیست ساله‌ام، در این باب، آن گونه که سزاوار نام گوران و مردم غیرتمند آن منطقه می‌باشد را گرد کنم و به دوستدارانش هدیه دهم. در این مسیر، نوازش‌های خوبانی که لبخند عاطفه بدرقه‌ی سفر پر رنج می‌کردند، سبب شد تا بی‌توجه به موانع پیش رو، این راه را - تا آنجایی که دل و

اندیشه‌ام، گواهی به سر منزل مقصود می‌نمود- بپیمایم. باشد که در چاپ‌های بعدی، طبع مشکل پسند پژوهندگان، دمسازم شود و سرخوش گردم از جام اندیشه‌ی ایشان.

... و خواجه‌ی شیراز، می‌فرمایند:

قدر وقت از نشناسد دل و کاری نکند بس خجالت که از این حاصل آیام بریم

وقت آن است که خاطره‌ای دیگر، از جوانمردی و وطن دوستی، چنین رقم بخورد که علاوه بر تمام عزیزانی که هر کدام به نوعی، گلی از این باغ، به نامشان عطرافشانی می‌کند، یاد کنم از استاد فرزانت جناب آقای داوود بصیری (فرزند برومند و شایسته‌ی زنده‌یاد، فرج بصیری) مقیم ایالت کالیفرنیا، جنوبی، که دل در گرو سرافرازی و سرسبزی وطنش دارد و بخشی از هزینه‌ی مالی چاپ و نشر این کتاب را عهده‌دار است. همچنین پاس بدارم مهربانی‌های دو نور دیده‌اش - دکتر کوروش و دکتر داریوش بصیری - را. کوشش آن حقگزاران یاد باد.

با درود و بدرود- نعمت‌خدا یاری

کرمانشاه پاییز ۱۳۹۰ ه. ش

مقدمه:

به نام خداوند زیبا و پاک خداوند آب و خداوند خاک

سرزمینی، آشنا با سرشت زلال آدمی! قطعه‌ای از بهشت! نگین سبز زاگرس! مکانی‌ست در همسایگی کلبه‌ی سپیده‌دم. دریافت شمیم روح نواز شکوفه‌های سیب، آمیختگی ترنم مرغان با تسبیح لحظه به لحظه‌ی باغ‌های بی‌خزان، یادآور پناهگاهی امن است که هر نگاه آرزومندی را به قصر جادویی و جاودانه‌ی خویش، فرا می‌خواند.

جزیره‌ای زیبا، با درختانی فراقامت و پُر شاخه و برگ که گاه دست‌های نیاز زمین را در حسرت نوازش تلالؤ خورشید و می‌گذارند.

نگاه، بلورینِ شبنم‌ها، سگه‌ی نقره‌ای ماه، کاروانِ جوانِ کهکشان، بلوغ نیلوفر، طنین آرامشِ ذکر، سکوتِ رسمی کوه، قصه‌های هزار و یک شب چشمه‌ها و ذره ذره پژواک سماع صفوفیانه‌ی طبیعت را از دریچه‌ی شامگاهی‌اش می‌توان دید.

روزهایش نیز آشکارترین رؤیایی‌ست رنگارنگ و خیال‌انگیز! پُر از زر و زیور! با خوشه‌هایی از غنچه و شقایق و انگور! با دالان‌هایی پُر نقش و نگار و طاق و رواقی به حله‌ها آراسته و تمدنی از جنس آسمان که بشارت می‌دهد بینندگانِش را به نشانه‌ها و اشاراتِ حضرت جمیلی که دوستدار جمال است و لم یزلی ست.

قانونِ مهربانش، اجازه‌ی دل‌کندن از آنجا را به کسی نمی‌دهد و پیام همیشگی‌اش اینست:

بنشین! که از بی‌ریایی، این گوشه هم‌تا ندارد

این گوشه‌ی بی‌ریا را، آغوشِ دنیا ندارد^۱

آری! اینجا قلمروییست که هم تبارِ عشق است. نخلِ ولایت، در تار و پودِ ساکنانش
ریشه‌ای دارد ناگسستنی. مقام‌های تنبورش، در اوجِ خوش‌آهنگی، حکایت‌گر دل‌های
پاکی است که تا پایانِ دنیا، در بندِ محبتِ خاندانِ بی‌بدیلِ پیامبر (ص) به ویژه آل
علی (ع) ماندگارند و به همین سبب است که میزبانیِ زائرانِ پادشاهانِ عشق را با
شیرینی هیچ پایه و مرتعی مادی و دنیوی، معاوضه نخواهند کرد.

گرچه بارهای بار، پیکرِ سترِ مرزدارانش، از تبرِ مهاجمانِ بی‌رحم، زخم‌هایی عمیق
برداشته اما از روزگاری که استقلالش در دفترِ تاریخ به ثبت رسیده^۲ تا هم اکنون، تنها
مهرِ حماسه و غیرت و جانفشانی و پایمردی، بر شناسنامه‌اش خورده است و لا غیر.
قلعه‌ی سر به فلک کشیده و آزادش، چتری از نور بر سر دارد تا روشنی بخشِ جاده‌های
مه و دود باشد. در دامنه‌ی مغرورش، تندیس‌های به زنجیر کشیده‌ی اسیرانِ بیگانه را
می‌بینی که با کاکلی شرم‌آلود و دهانی از حسرت گشوده، سر بر خاک پشیمانی نهاده‌اند.
هرگاه در پی چیزی برای بیانِ اندوه و رنج می‌باشی، بی‌هیچ درنگی، تن را به برکه‌ی
زالالِ آوازِ «گورانی»^۳ بسپار!

۱- مطلع غزلی ست از زنده یاد: شیون فومنی.

۲- تشکیلِ اولین حکومت مستقل، تحت عنوانِ «گورانِ قلعه زنجیری» در روزگارِ نادرشاه.

۳- آوازی اساطیری با مثنوی ده هجایی محلی که برخی معتقدند گونه‌ی تقریباً تکامل یافته‌ی آوازِ مردمان
نخستین است.

- آوازی که صخره‌های سختِ درد را برایت درهم می‌شکند تا ساحلِ امید را تماشاگر باشی. آوایی داوودی^۱ که مرهمی ست بر لایه‌های ترک خورده و تو در تویی تقویم هجران و ناکامی.

واژه‌های اشعارش، حسّی شبیه رهایی به تو می‌بخشد. تو را می‌گریاند و سپس در «گهواره‌ی» عشق، به کودکی درونت، اشکالی هندسی از جنسِ ابر را هدیه می‌دهد!

سرنوشتِ ساده‌ی سرودن، قلابِ هنر را وا می‌دارد که رشته‌های سخن را به گونه‌ای به هم بیافد تا برازنده‌ی قامتِ رشید^۲ شعرِ معاصر شود. بی‌شک همه دوست دارند، برای روزِ مبادا، لبخندِ روایتِ زمان و دیوان را در اتاق یاد و آگاهی، ذخیره کنند. از تو چه پنهان! بعد از روزها و ماه‌ها و سال‌ها، نسلی پدید آمد که با تکیه بر دل‌هایی شاخص و آینه‌وار، از سطرِ سطرِ روزنامه‌های معلوم، روایتگرِ افسانه‌های ناموهوم شدند تا مشام‌های بیدار، جز شمیمِ محبوبه‌های شب و یاس‌های آسمانی را نشناسند.

چه حال و هوای ساده‌ای ست! غروبِ قبیله را می‌گویم! در ساحلِ اردیبهشت، نگاهِ منشورِ هزار رنگِ بهار، دلشوره‌ی شیرین‌اش را سر می‌کشد و بانگِ آشتی بر می‌دارد تا هیچ شاخه‌ای، نقشه‌ی جغرافیایِ قفس را در ذهنِ خطِ خطی و سایه روشنِ باغِ نیروراند. آخرِ شاهنامه را خوش بین! موسیقیِ سکوت، خبر از قایقی می‌دهد که سرشار از دقایقِ ناگفته‌هاست. از رودخانه‌ی آبگینه‌ای و آبی می‌گذرد تا به همراه خود، اشتیاقِ بی‌نهایتِ اقیانوس را برایمان به ارمغان آورد. نقطه‌ی آغاز، با حروفِ سربیِ ستاره بر دفترِ

۱- داوود بصیری که هزینه ی چاپ و نشر این کتاب را تقبل کرده است.

۲- زنده یاد: استاد غلامرضا رشید یاسمی.

آفتابگردانِ کاغذی، کلید می‌خورد و پایان می‌یابد با صفحه‌ی جبینِ پُر چین و خطوطِ
اسرار آمیز ایل و تبارِ قومی که قرن‌هاست دل به تقدیرِ گندمزارِ عشق سپرده‌اند.
اکنون، بی‌خستگی و خمیازه، با ما بیا تا این گهواره‌ی پُر تپش را با لالایی شیرینِ
زبانِ وصل، شکر افشان کنیم!

بیا به میوه‌مانی باغی برویم که پَرچینش ت اگر چه در انحصار واژگان می‌باشد- ولی
هر یک از نهالهای محتوایش- با امانت و دقت و بدون دخالت حسد- به دست قلم زنِ
پژوهنده- جناب آقای نعمت خدایاری- کاشته شده است. به امیدِی که با نگاه نقّا
دانه‌ی باورِ شما، در فصل‌های تجدید حیاتش، پیراسته‌تر گردد و گل بدهد و بالنده و
بارآورتر شود!

یا حق، برگزینان ۱۳۹۰ ه.ش

همت علی اکراوی (ه- الف- پندار)